

мотивації учнів. Його особистий приклад, професійна компетентність та педагогічна майстерність безпосередньо впливають на ставлення учнів до навчання. Постійне підвищення рівня своєї кваліфікації, ознайомлення з новітніми методиками та технологіями викладання дозволяють педагогу ефективно мотивувати та надихати своїх учнів [3].

Таким чином, в якості основного висновку, зазначимо, що подолання кризи мотивації у учнів мистецьких шкіл є комплексним завданням, яке вимагає системного підходу та співпраці між учнями, їхніми родинами та викладачами. Впровадження диференційованого підходу, сучасних технологій, яскрава та високопрофесійна особистість викладача, створення позитивного навчального середовища та активна участь у творчих проєктах сприятимуть розвитку творчого потенціалу учнів та підвищенню навчальної активності.

Література:

1. Актуальні проблеми формування творчої особистості. *Збірник наукових праць за матеріалами Регіональної науково-практичної конференції 28 квітня 2010*. Луганськ, 2010. С. 147.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. *Освіта України*. № 29. 2001. С. 4–6.
3. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посібник. Київ : *Либідь*, 2002. С. 304.
4. Грущенко С. І. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності. *Харківський національний педагогічний університет*. Харків, 2019. С. 40.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-504-7-35>

ЕМОЦІЙНА ВИРАЗНІСТЬ У ВОКАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Кравець Ніна Вячеславівна

*старший викладач кафедри музичного мистецтва та звукорежисури,
декан факультету мистецтва і дизайну
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Емоційна виразність є одним із найважливіших компонентів вокального мистецтва. Вона визначає глибину інтерпретації музичного твору, рівень взаємодії виконавця зі слухачем та його здатність передавати сенси й почуття через голос. Однак емоційне виконання не є

суто інтуїтивним процесом – воно базується на психологічних механізмах, включаючи емоційний інтелект, сценічну впевненість, здатність до емпатії та техніки саморегуляції.

Метою даної роботи є аналіз психологічних аспектів емоційної виразності у вокальному мистецтві, визначення основних факторів, що впливають на її прояв, а також розгляд методів розвитку емоційної виразності у вокалістів.

Вокальна діяльність – це не лише мистецтво, а й складний психофізіологічний процес, у якому задіяні дихальна, нервова та ендокринна системи організму.

Дихання є ключовим елементом вокальної техніки та емоційної виразності. Рівномірне, глибоке дихання сприяє зняттю напруги та стабільності голосу, тоді як хаотичне або поверхневе дихання може спричинити тремор голосу та втрату контролю над звучанням. Дихальні практики, такі як «квадратне дихання» (вдих – затримка – видих – затримка) або техніки йогоїчного дихання, допомагають вокалістам налаштуватися на виразне виконання.

Перед виходом на сцену вокаліст може відчувати хвилювання, що викликане викидом адреналіну. Це може призвести до сухості в роті, прискороеного серцебиття, нестабільності голосу. Для зменшення негативного впливу стресу використовують такі техніки:

- *методи аутотренінгу (повторення заспокійливих фраз перед виходом на сцену);*

- *прогресивну м'язову релаксацію (поетапне розслаблення м'язів тіла);*

- *візуалізацію успішного виступу.*

Емоційний інтелект (EQ) – це здатність розпізнавати власні емоції, керувати ними та сприймати емоційний стан інших людей. Високий рівень EQ дозволяє вокалістам більш природно передавати почуття через голос.

Для ефективного виконання важливо розуміти власний емоційний стан та використовувати його у співі. Деякі вокалісти інтуїтивно застосовують це, але розвиток самоусвідомлення може бути підсилений спеціальними вправами, наприклад, як:

- *ведення «емоційного щоденника», де фіксується зв'язок між емоційним станом та якістю виконання;*

- *використання методу Станіславського – проживання образу персонажа та його емоційної лінії.*

Емпатія – здатність співпереживати та передавати емоції інших. Вокалісти, які розвивають емпатію, легше створюють емоційно насичені інтерпретації музичних творів. Розвиток емпатії можливий через:

- *роботу з текстом пісні, глибоке розуміння його змісту;*

– *аналіз виконання видатних вокалістів, виявлення особливостей їхньої емоційної подачі;*

– *імпровізаційні театральні техніки, що дозволяють краще відчувати персонаж пісні.*

Емоційна виразність у вокалі може бути розвинена за допомогою спеціальних психологічних методик та тренувань. Методи театральної педагогіки ефективно застосовуються для роботи з вокалістами:

– *«Техніка Майзнера» – навчання спонтанному реагуванню на сценічні обставини;*

– *Емоційне моделювання – використання власних життєвих переживань для створення достовірного образу.*

Окрім голосу, вокалісти використовують міміку, жести, позу та рухи для підсилення емоційного впливу. Техніки розвитку сценічної виразності включають:

– *вправи на усвідомлене керування тілом («дзеркальна техніка», робота перед дзеркалом);*

– *практика вільного руху під музику, що допомагає природніше виражати емоції.*

Багато вокалістів стикаються з проблемою страху сцени, що обмежує їхню емоційну виразність. Методи подолання цього стану включають:

– *когнітивно-поведінкову терапію (переосмислення негативних установок щодо виступу);*

– *дихальні практики (повільне видихання для зниження рівня стресу);*

– *методи позитивної візуалізації (уявлення успішного виконання перед виходом на сцену).*

Емоційна виразність у вокальному мистецтві є комплексним явищем, що включає не лише вокальні навички, а й психологічні фактори. Вона залежить від рівня емоційного інтелекту виконавця, його здатності до емпатії, самоконтролю та використання сценічних акторських прийомів.

Розвиток емоційної виразності потребує систематичної роботи, що включає вокальні вправи, акторські техніки, роботу з тілом і подолання сценічного страху. Використання психологічних методів у процесі навчання вокалу дозволяє значно покращити якість виконання, зробити його більш глибоким, переконливим і емоційно насиченим.

Література:

1. Єрошенко О. В. Виразність вокального мистецтва: психофізіологічні аспекти. Культура України. 2017. Вип. 36. С. 181–190.

2. Єрошенко О. В. Емоційна виразність як феномен фахової підготовки майбутнього вокаліста. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 170. С. 60–65.

3. Єрошенко О. В. Емоційна сфера у вокальній творчості: музично-естетичні та виконавські аспекти. Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2015. 20 с.
4. Єрошенко О. В. Структурні компоненти емоційної виразності майбутнього вокаліста. Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. 2018. № 3. С. 108–112.
5. Кузнецов Ю. В. Виразність вокального мистецтва: психофізіологічні аспекти. Культура України. 2017. Вип. 36. С. 191–200.
6. Методичне забезпечення розвитку емоційної виразності у вокальному мистецтві. Навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 120 с.
7. Морозюк О. В. Сценічні засоби виразності вокального виконавця та їх роль у формуванні вокально-сценічної майстерності. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2020. Вип. 2 (96). С. 108–112.
8. Польська І. В. Емоційна сфера у вокальній творчості: музично-естетичні та виконавські аспекти. Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2016. 22 с.
9. Семенова І. В. Вплив вокального мистецтва на розвиток духовного потенціалу майбутнього вчителя музики. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2020. № 3. С. 108–115.
10. Сичова О. В., Остапчук О. В. Роль емоцій у концертній діяльності артиста-вокаліста. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 2. С. 234–238.